

УДК 347.97/.99

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.34>**В. С. Брагар**здобувач кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ СУДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

У статті на підставі опрацювання низки діючих нормативно-правових актів, з урахуванням положень концептуальних та стратегічних нормативних документів охарактеризовано сутність, зміст та систему нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Наголошено на важливості дослідження нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи задля встановлення особливостей запровадження такої системи у діяльність вітчизняних судів, її нормативного підґрунтя та організаційного забезпечення. Відзначено, що одним із пріоритетних напрямків діяльності держави є впровадження новітніх електронних технологій у роботу судів з метою спрощення доступу до правосуддя, економії різних ресурсів (часу, матеріальних, трудових). І функціонування такої системи визнано одним із інструментів такого спрощення.

Охарактеризовано положення нормативно-правових актів, які містять загальні засади щодо доступу до правосуддя, щодо функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, щодо правового статусу державних органів, уповноважених на забезпечення функціонування вказаної системи, а також акти, які безпосередньо регламентують стратегічні заходи щодо впровадження системи.

З'ясовано, що до складу нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи належить низка нормативно-правових актів, серед яких Конституція України, що встановлює загальні засади у системі правосуддя та гарантує право звернення до суду; Закони України; Укази Президента України, акти органів, уповноважених на виконання функцій у зазначеній сфері (зокрема, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України).

Ключові слова: електронний суд, цифрові технології, діджиталізація, цифрова трансформація, електронне судочинство.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності держави є впровадження новітніх електронних технологій у роботу судів з метою спрощення доступу до правосуддя. Після прийняття нової редакції процесуальних кодексів наприкінці 2017 р., було запроваджено формування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, яка є одним із засобів спрощення системи захисту прав і законних інтересів за допомогою правосуддя. Важливим є дослідження нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) задля встановлення особ-

ливостей запровадження такої системи, її нормативного підґрунтя та організаційного забезпечення.

Передумови формування ЄСІТС були визначені у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276 [1], де зазначено, що «на сьогодні система правосуддя не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні», а одним із чинників такої ситуації є «недостатній рівень єдності та послідовності судової практики; відсутність чи недостатній рівень використання можливостей сучасних інформаційних систем (електронне правосуддя)»; «відсутність належної ІТ-інфраструктури та можли-

востей використання інформаційних систем і системи електронного правосуддя». В якості вирішення зазначеної проблеми запропоновано підвищити ефективність правосуддя та оптимізацію повноважень судів різних юрисдикцій, зокрема шляхом «забезпечення широкого використання інформаційних систем (ІС) для надання більшої кількості послуг «електронного правосуддя»; створення в судах інформаційних систем електронного менеджменту, зокрема введення повноцінних електронних систем, у тому числі системи електронного документообігу, та відстеження справ (до вищих інстанцій), електронних повідомлень, електронних викликів, електронного розгляду справ (у деяких випадках), електронних платежів, аудіо- та відеофіксації засідань, інформаційної системи внутрішньої бази даних, інформаційної системи законодавчої бази даних, удосконалення системи забезпечення рівного та неупередженого розподілу справ між суддями, зокрема, визначення судді та (або) складу колегії суддів на всіх стадіях судового провадження», а також «поетапним запровадженням інструментів «електронного правосуддя», що дасть змогу користувачам звертатися до суду, сплачувати судовий збір, брати участь у провадженнях та отримувати необхідну інформацію і документи електронними засобами».

Варто зауважити, що Конституцією України [2] не передбачено спеціальних положень щодо електронного правосуддя, однак вона містить норми, що стосуються звернення до суду та захисту прав і свобод людини, тому варто вважати що саме Основний Закон визначає фундамент існування ЄСІТС:

- звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8);

- права і свободи людини і громадянина захищаються судом (ст. 55);

- кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55);

- правосуддя в Україні здійснюють виключно суди (ст. 124);

- делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються (ст. 124);

- з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди (ст. 125);

- основними засадами судочинства є гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами (ч. 6 ст.129).

Положення щодо формування ЄСІТС були визначені у Законі України від 03.10.2017 р. «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [3]. Відповідно до цього Закону було передбачено зокрема і внесення змін до Закону України від 02.06.2016 р. «Про судоустрій і статус суддів» [4], а саме у напрямку доповнення його ст. 15-1 «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система», де передбачається, що у судах, Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Державній судовій адміністрації України, їх органах та підрозділах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Окрім того, передбачаються основні складові такої системи, а також загальні правила її застосування. Наприклад, встановлено, що подання, пересилання, обмін документами, вчинення інших дій в електронній формі за допомогою ЄСІТС здійснюються з використанням електронного цифрового підпису, прирівняного до власноручного підпису відповідно до закону.

В той же час, варто додати, що самим Законом України від 02.06.2016 р. «Про судоустрій і статус суддів» наразі передбачено, що з дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи у тексті Закону слова «Єдина судова інформаційна (автоматизована) система», «автоматизована система» у всіх відмінках будуть замінені словами «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система» у відповідному відмінку. А поки ще не запроваджено функціонування ЄСІТС, вказаним Законом

у ст. 15 визначено, що у судах функціонує Єдина судова інформаційна (автоматизована) система. За допомогою цієї системи відбувається визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи. Відомості про результати розподілу зберігаються в автоматизованій системі та мають бути захищені від несанкціонованого доступу та втручання.

Однак, звертаючи увагу на процесуальне законодавство, варто зауважити, що Кодекс адміністративного судочинства України [5] містить ст. 18, яка має назву «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система», де зазначено, що у судах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Позовні та інші заяви, скарги та інші визначені законом процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, в порядку їх надходження підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі в день надходження документів. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система відповідно до закону забезпечує обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Суд направляє судові рішення та інші процесуальні документи учасникам судового процесу на їх офіційні електронні адреси, вчиняє інші процесуальні дії в електронній формі із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи в порядку, визначеному цим Кодексом та Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система підлягає захисту із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України та після консультацій з Радою суддів України.

До складу нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової

інформаційно-телекомунікаційної системи належать і документи, які регламентують діяльність Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України як органів, уповноважених на виконання функцій у зазначеній сфері. Зокрема, мова йде про:

– Закон України від 21.12.2016 р. «Про Вищу раду правосуддя» [6], який визначає статус, повноваження, засади організації та порядок діяльності Вищої ради правосуддя. Тут варто зазначити і Регламент Вищої ради правосуддя, затверджений Рішенням Вищої ради правосуддя 24.01.2017 р. № 52/0/15-17 [7], який регулює процедурні питання здійснення нею повноважень, визначених Конституцією України, законами України «Про Вищу раду правосуддя», «Про судоустрій і статус суддів», іншими законами України, порядок підготовки, розгляду та прийняття Вищою радою правосуддя, її Дисциплінарними палатами та іншими органами рішень, а також інші питання діяльності Ради;

– главу 3 Закону України від 02.06.2016 р. «Про судоустрій і статус суддів», де визначено статус, повноваження, засади організації та порядок діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 13.10.2016 р. № 81/зп-16 [8], який визначає порядок роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, спрямований на реалізацію повноважень, визначених Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», порядок підготовки, розгляду та ухвалення Комісією рішень, а також інші питання процедурної діяльності Комісії;

– Положення про Державну судову адміністрацію України, затверджене Рішенням Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 р. № 141/0/15-19 [9], в якому визначені основні завдання, повноваження, права, структура Державної судової адміністрації України.

Окрім того, варто звернути увагу і на нормативно-правові акти, прийняті тими органами, що забезпечують функціонування ЄСІТС. Прикладом таких актів може

бути Наказ Державної судової адміністрації України № 168 від 13.04.2018 р. «Про затвердження Концепції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» [10], де запропоновано модель побудови ЄСІТС, що надасть можливість здійснювати дистанційну комунікацію між судом і учасниками судового процесу шляхом використання відеоконференцзв'язку та обміну процесуальними документами в електронній формі. Також заслуговує на увагу і Наказ Державної судової адміністрації України від 07.11.2019 р. №1096 «Про забезпечення створення і функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» [11], яким визначено, що адміністратором ЄСІТС, що створюється, є Державне підприємство «Інформаційні судові системи», а також затверджено Концепцію побудови ЄСІТС у новій редакції. До того ж, окремо затверджено План заходів із забезпечення створення та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (Наказ Державної судової адміністрації України від 18.09.2020 р. №418 «Про затвердження плану заходів із забезпечення створення та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» [12]). Ці акти безпосередньо вже деталізують окремі дії, які слід вчинити для належного функціонування ЄСІТС.

Окремо необхідно виділити низку документів органів Ради Європи, зокрема, Комітету Міністрів. Наприклад: Рекомендація Rec (2001) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб [13]; Рекомендація № R (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій [14]; Рекомендація (2003) 15 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо архівації електронних документів у правовому секторі [15]; Рекомендація № R (95) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо відбору, обробки, представлення та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах [16];

Рекомендація Rec (2003) 14 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо функціональної сумісності інформаційних систем у сфері юстиції [17]; Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки [18] та інші.

Таким чином, варто відзначити, що до складу нормативно-правового забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи належить низка нормативно-правових актів, серед яких Конституція України, що встановлює загальні засади у системі правосуддя та гарантує право звернення до суду; міжнародне законодавство; Закони України («Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя» та ін.); Укази Президента України (наприклад, щодо схвалення Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки), акти органів, уповноважених на виконання функцій у зазначеній сфері (зокрема, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України).

Список використаної літератури:

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015 р. № 276. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 13. Ст. 864.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів (Розділи 1-3) : Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII.

- Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Кодекс Адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV у новій редакції КАСУ від 15.12.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35, / 35-36, 37 /. Ст. 446.
  6. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>.
  7. Регламент Вищої ради правосуддя, затверджений Рішенням Вищої ради правосуддя 24.01.2017 р. № 52/0/15-17. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr52_910-17#Text.
  8. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 13.10.2016 р. № 81/зп-16. URL: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/regulations020719>.
  9. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Рішення Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 р. № 141/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#n12>.
  10. Про затвердження Концепції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Наказ Державної судової адміністрації України № 168 від 13.04.2018 року. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/esits/asdfg>.
  11. Про забезпечення створення і функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Наказ Державної судової адміністрації України від 07.11.2019 р. №1096. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SA19173>.
  12. Про затвердження плану заходів із забезпечення створення та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Наказ Державної судової адміністрації України від 18.09.2020 р. №418 URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/dsa/Dod_N_418_20.pdf.
  13. Рекомендація (2001) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб від 28.02.2001 р. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_7.pdf.
  14. Рекомендація № R (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій від 28.02.2001 р. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_8.pdf.
  15. Рекомендація Rec (2003) 15 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо архівації електронних документів у правовому секторі від 09.09.2003 р. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_10.pdf.
  16. Рекомендація № R (95) 11 КМРЕ державам-членам щодо відбору, обробки, представлення та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах від 11.09.1995 р. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_6.pdf.
  17. Рекомендація Rec (2003) 14 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо функціональної сумісності інформаційних систем у сфері юстиції від 09.09.2003 р. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_9.pdf.
  18. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text

Brahar V. Regulatory and legal support of the functioning of the single judicial information and telecommunication system

The article on the basis of elaboration of a number of current normative-legal acts, taking into account the provisions of conceptual and strategic normative documents characterizes the essence, content and system of normative-legal support of functioning of the Unified judicial information-telecommunication system. The importance of research of normative-legal maintenance of functioning of the Unified judicial information and telecommunication system for establishment of features of introduction of such system in activity of domestic courts, its normative basis and organizational maintenance is emphasized. It is noted that one of the priority activities of the state is the introduction of the latest electronic technologies in the work of courts in order to simplify access to justice, saving various resources (time, material, labor). And the functioning of such a system is recognized as one of the tools of such simplification.

The provisions of normative legal acts containing general principles on access to justice, on the functioning of the Unified Judicial Information and Telecommunication System, on

the legal status of state bodies authorized to ensure the functioning of this system, as well as acts directly regulating strategic measures to implement the system.

It was found that the regulatory and legal support for the functioning of the Unified Judicial Information and Telecommunication System includes a number of normative legal acts, including the Constitution of Ukraine, which establishes general principles in the justice system and guarantees the right to go to court; Laws of Ukraine; Decrees of the President of Ukraine, acts of bodies authorized to perform functions in this area (in particular, the High Council of Justice, the High Qualification Commission of Judges of Ukraine, the State Judicial Administration of Ukraine).

Key words: *electronic court, digital technologies, digitalization, digital transformation, electronic litigation.*